

ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ВИЯВЛЕННІ ТА ЗАПОБІГАННІ КОРУПЦІЇ

Інна Танас, здобувач ступеня вищої освіти магістра навчально-наукового інституту №4 Національної академії внутрішніх справ.

Науковий керівник: завідувач кафедри забезпечення фінансової безпеки та фінансового розслідування навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент **Герасименко Лариса Володимирівна**.

Корупція – це одне із явищ, які здатні породжувати кризові стани у різних галузях суспільного та соціального розвитку кожної держави, насамперед це стосується політики, економіки, державного управління, а також є однією із ключових передумов існування організованої злочинності. Відтак, знання природи, причин виникнення та умов, що сприяють існуванню корупції в реаліях сьогодення, дасть змогу запровадити заходи, які повинні обмежити можливості її подальшого розповсюдження та негативного впливу на розвиток України.

Для пересічних громадян корупція є обмежувальним фактором у забезпеченні їх гарантованих Конституцією України прав і свобод людини та громадянина, дотримання принципів, притаманним правовій державі. Адже корупція порушує принципи рівності всіх перед законом та соціальної справедливості. Вона є тим чинником, який підмінює закон та встановлює свої правила в суспільстві. За таких умов громадяни втрачають віру в силу закону, державу та органи влади, які виступають від її імені і мають забезпечувати законні права громадян, а також в дію чинного законодавства. Це призводить до деформації у свідомості громадян моральних та духовних цінностей. Державні послуги надаються не за законом, а за правилами організованої злочинної діяльності. Інакше кажучи, за таких умов невелика категорія населення країни має необмежений доступ до забезпечення своїх прав і свобод, а якщо точніше, своїх особистих приватних інтересів або інтересів наближених до себе осіб, а інша, переважна більшість населення таку змогу має тільки у формальному вигляді, тобто фактично можливості пересічного громадянина значно обмежені або ж порядок їх забезпечення значно ускладнений.

Лише вдосконалення антикорупційного законодавства не може призвести до позитивних зрушень у вказаному напрямі. Необхідний комплексний підхід до зазначеної проблеми: активна робота правоохоронних та інших органів, перед якими постає завдання запобігання корупції, а також участь у цьому громадськості. Тому протидіяти цьому явищу повинні не тільки правоохоронні органи а всі інститути громадянського суспільства.

Інститути громадянського суспільства, до яких належать насамперед незалежні засоби масової інформації, відіграють важливу роль у виявленні і висвітленні випадків корупції, покарання за корупційні діяння, інформуючи громадськість про наслідки корупції. Висвітлення засобами масової інформації проявів корупції має загальнопревентивне значення, а також безпосередньо впливає на застосування антикорупційних правових норм до конкретних посадових осіб.

Участь засобів масової інформації у виявленні фактів корупції потребує ефективного вирішення на законодавчому рівні двох проблем: отримання об'єктивної інформації та її поширення.

Тому створення ефективного механізму доступу громадян, і насамперед журналістів, до інформації про діяльність органів державної влади та їх посадових осіб є важливим чинником протидії корупції.

До цього часу в Україні не створено ефективної системи впливу інших інститутів громадянського суспільства, зокрема неурядових організацій, на виявлення фактів

корупції. В Україні близько 200 неурядових організацій декларують свою антикорупційну спрямованість. Однак їх діяльність не стала реальним чинником, що впливає на ситуацію у сфері боротьби з корупцією.

Основними проблемами у виявленні фактів корупції інститутами громадянського суспільства є:

- 1) залежність багатьох засобів масової інформації від їх власників, недостатні умови для створення та існування незалежного і прозорого медіаринку;
- 2) збереження державних засобів масової інформації;
- 3) недостатня прозорість у роботі органів державної влади, обмеження громадськості у доступі до інформації;
- 4) відсутність реального впливу неурядових організацій на стан справ у сфері боротьби з корупцією у державі.

З метою посилення ролі інститутів громадянського суспільства необхідно:

- 1) посилити вплив громадського контролю щодо запобігання та протидії корупції, зокрема шляхом законодавчого закріплення прав, повноважень інститутів громадянського суспільства;
- 2) розробити і впровадити правовий механізм забезпечення захисту джерел журналістської інформації;
- 3) підготувати пропозиції щодо розв'язання конфлікту інтересів держави і суспільства в аспекті поширення інформації засобами масової інформації;
- 4) вирішити проблему неадекватності судових заходів щодо обмеження свободи вираження поглядів і подання інформації;
- 5) вивчити потенціал громадських організацій та інших інститутів громадянського суспільства та підвищити їх роль у здійсненні заходів протидії корупції опираючись на основні положення Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції»;
- 6) розширити можливості отримання інститутами громадянського суспільства інформації, пов'язаної з діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 7) здійснювати заходи, спрямовані на активізацію інформаційного обміну між громадськими організаціями, іншими інститутами громадянського суспільства, засобами масової інформації та органами державної влади і органами місцевого самоврядування;

Високої ефективності у виявленні корупційних правопорушень можна досягти лише за умови тісної взаємодії правоохоронних органів із органами державної влади, інститутами громадянського суспільства, а також комплексного вжиття відповідних антикорупційних заходів. Крім того, реалізація антикорупційних заходів повинна забезпечуватись належними механізмами відповідальності. Такий підхід відповідає базовим засадам формування антикорупційних стратегій у сучасному світі.

Законодавство щодо відповідальності за корупційні правопорушення та щодо діяльності правоохоронних органів у цій сфері потребує дальшого вдосконалення в таких напрямках:

- 1) врахування міжнародних стандартів у сфері відповідальності за корупційні діяння та інші пов'язані з корупцією правопорушення, зокрема в частині визначення поняття корупції, чіткого розмежування кримінальної, адміністративної, дисциплінарної, цивільно-правової відповідальності за корупційні правопорушення, розширення кола суб'єктів корупції, запровадження відповідальності юридичних осіб;
- 2) надання системності та завершеності, концептуальної обґрунтованості антикорупційному законодавству, що виключить наявність у ньому прогалин і колізій;
- 3) усунення недоліків у процедурі притягнення до відповідальності за корупційні діяння, зокрема дисбалансу можливостей щодо доказування у справах про корупційні правопорушення між органами досудового слідства та особами, які підозрюються в корупції;

4) наявність єдиної системи ведення міжвідомчої статистики щодо діяльності судових та правоохоронних органів у сфері протидії корупції.